

Forslag fra Børnerådet til styrkelse af barnets retsstilling i forbindelse med skilsmisse og samvær.

Der har de seneste år været meget fokus på børn og skilsmisse og der har været fremsat en række lov- og beslutningsforslag i Folketinget, med det formål at yde børnene bedre støtte. Det er Børnerådets holdning at der er behov for samlet vurdering af barnets retsstilling ved skilsmisse og samvær.

På den baggrund vil Børnerådet foreslå, at der bliver nedsat et udvalg under Familienministeriet, der skal udarbejde en betænkning med konkrete forslag til lovændringer. Udvalget bør sammensættes af familieretlige eksperter, børneforskere og børnesagkyndige.

Børnerådet vil foreslå at udvalget som minimum vurderer følgende problemstillinger:

Forældremyndigheds- og samværstvister

Problemstillingen: Der er for mange og lange tvister. Når retten skal tage stilling til hvem der skal have forældremyndigheden og statsamtet til samvæerspørgsmålet, opstår der ubalance. Hvis samvæerspørgsmålet kunne besluttes samtidig med spørgsmålet om forældremyndighed, ville det formodentlig være mere trygt for forældrene og ville kunne afslutte sagerne tidligere og med bedre resultat. I dag går der for lang tid før aftale/afgørelse om samværet falder på plads.

Fakta: I alle de øvrige nordiske lande er det muligt at få en samtidig afgørelse af forældremyndigheds- og samvæerspørgsmålet.

Børnerådet foreslår, at der fremover kan foretages en samlet stillingtagen til spørgsmålene om såvel forældremyndighed som samvær. En mulighed kunne være lade alle skilsmissesager starte i Statsamtet. Hvis der er uenighed om enten det ene eller andet eller begge spørgsmål, kunne sagen overgå til domstolen, som så skal tage stilling til begge spørgsmål. Børnerådet vil tillige foreslå at spørgsmålet om samvær ændres således at loven beskriver barnets ret til samvær med sine forældre, snarere end forældrenes ret til samvær med barnet, således som også børnekonventionens mere overordnet beskriver retten i artikel 9,3.

En tillidsperson for barnet

Problemstilling: Det er for nylig kommet frem at der er en social slagside i de mest konfliktfyldte sager om forældremyndighed og samvæerspørgsmål¹. En række børn oplever at stå meget alene og føler sig svigtede i disse konfliktfyldte sager om forældremyndighed og især om fastsættelse af samvær. Børnene er nærmest usynlige og de bliver ikke hørt.

¹ Se Mai Heide Ottesen: "Samvær til barnets bedste", SFI 04:04.

Fakta: I Norge er der mulighed for at børnene i tilfælde af interessekonflikt mellem barnet og forældreparter kan få udpeget en ”sætteværge” – der er forslag om at indføre en lignende ordning i Sverige.

Børnerådet forslår, at der skabes mulighed for at tilkende et barn der selv ønsker det, eller et barn som forældrene, de sociale myndigheder eller andre i barnets nærhed finder har behov for det, en tillidsperson, der kan støtte barnet under og efter afgørelsen af forældrenes tvister.

Rådgivning til alle børn hvis forældre skal skilles

Problemstilling: Selv om forældrene under en separation eller skilsmisse er enige om løsningen af forældremyndigheds og samværsspørgsmålet, er deres aftaler ikke nødvendigvis de bedste for barnet. Børnene er ikke nødvendigvis enige eller tilfredse med forældrenes beslutninger. Mange børn følger sig som en brik i forældrenes spil og uden indflydelse, når forældrene træffer disse beslutninger.

Fakta: Da Børnerådet i 2000 bad børn skrive og fortælle om deres erfaringer med forældrenes skilsmisse, modtog vi mere end 100 breve. Mange af børnene skriver om hvordan de kommer i klemme også når forældrene er enige. Ofte er forældrene mere optaget af om samværet med børnene går op med deres egen kalender – og tænker ikke på at børnene også har fritidsinteresser og venner, der skal passes ind. Det var på baggrund af disse børnebreve at Børnerådet udgav bogen ”Men de taler stadig sammen”.

Børnerådet foreslår, at alle børn, hvis forældre har besluttet sig for separation eller skilsmisse, efterfølgende at lade den fælles forældremyndighed ophøre og eller at overføre forældremyndighed fra den ene til den anden forældre, skal tilbydes en fortrolig samtale med en udenforstående voksen (en §28 samtale).

Forældremyndighedslovens § 29

Problemstilling: Ifølge Civilretsdirektoratets statistik fra 2002 høres børn i ca. 1/5 af alle sager om samvær. I alle sager om børn der er fyldt 8 år, blev ca. 50 % af børnene hørt. Barnets mening blev tillagt vægt i 74 % af sagerne om det overordnede omfang af samvær. Selvom udviklingen går den rigtige vej – er det ikke godt nok at kun 50 % af børnene fra 8 år og opefter får mulighed for at udtale sig om sagen.

Fakta: I Norge skal børn der er fyldt 7 år have mulighed for at sige sin mening i f.eks. forældremyndighedssager. I Finland og i Island er der en regel om, at børn uden nedre aldersgrænse men med den fornødne modenhed skal have mulighed for at udtale sig om sagen, medmindre det kan anses for at være skadeligt for barnet, eller uden betydning for sagens udfald

Børnerådet foreslår, at formuleringen i FML § 29 ændres, således at børn uden nogen nedre aldersgrænse høres i alle forældremyndigheds- og samværssager, medmindre hensynet til barnet taler imod det. Barnets synspunkter skal tillægges vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed. Således at formuleringen i FML svarer til tilsvarende tekst i Servicelovens § 58.

Tvangsfuldbyrdelse af samværsresolutioner

Problematik: Et antal børn oplever i dag, mod deres vilje at skulle tvinges til samvær, og i ml. 20-40 sager sker det med politiets mellemkomst. Sådanne fogedforretninger er yderst skadelige for børn, og bør alene gennemføres hvis et barn udtrykkeligt selv anmoder om det, eller ønsker det.

Fakta: Det er i dag muligt at tvangsfuldbyrde en samværsresolution fra statsamtet med fogedens hjælp. Reglerne om tvangsudlevering af et barn findes i Retsplejelovens § 478 stk. 1 nr. 3, § 483 og § 536 og bærer tydeligt præg af at henhøre i Retsplejelovens kapitel om udlevering af ting.

Børnerådet foreslår, at reglerne ændres, herunder retsplejelovens § 536 stk. 1, 3. pkt., således at fogeden kan afvise at tvangsudlevere et barn til samvær under hensyn til barnets bedste. Rådet mener, at børn ikke skal tvinges til samvær mod deres vilje. Hvis tvangsfuldbyrdelse alligevel overvejes kan det først ske efter samtykke fra barnet og efter at der er indhentet en børnesagkyndig vurdering, og i selve udleveringssituationen skal der tilkaldes en børnesagkyndig til at varetage barnets bedste.

Konfliktmægling og mediation

Problematik: Mange børn kommer i klemme når forældrene strides om forældremyndighed eller samværet og belastningen vokser når sagerne tidsmæssigt trækker ud, eller genoptages igen og igen.

Fakta: Der er sket en voldsom vækst i antallet af retssager og konflikter mellem skilsmisseforældre. I Norge er der meget gode erfaringer med at bruge mediation i konfliktfyldte sager.

Børnerådet forslår, at muligheden for at statsamtet kan tilbyde konfliktmægling og mediation i sager, hvor forældrene ikke kan blive enige om samværet, sikres, ligesom domstolene skal søge indenretslige aftaler, frem for domme, hvor det er muligt.